

Egy döntés margójára

Nemrég olyasmi történt az önkormányzati ülésen, amiről álmodni sem mertem. A városatyák megszavazták, hogy a Bartók Művelődési Központ visszakerüljön régi helyére. Úgy érzem a szenátus kultúramentésből jelesre vizsgázott. És bizalomból is, hiszen megadta a lehetőséget a negyedszázada működő intézménynek az újrakezdésre. Arra, hogy az eddighez képest más alapokon meginduljon itt egyféle szolgáltatás.

A finansziális haszon mindenhatóságát hirdető ismerőseim megmosolyognak, mert mániákusan hajtogatom: a kultúra közvetítése nem eshet áldozatul a gazdaság átalakulásának. Ők is hajtogatnak valamit, nevezetesen azt, hogy fölösleges pénzt költeni a kultúra intézményeire, hiszen azokra az állampolgároknak nincsen igénye. Nem tudom honnan tudják ezt ilyen pontosan, tudják-e egyáltalán mi az a kulturális szolgáltatás. Jómagam félek, hogy mire felépítjük a mi szegény és szerény kapitalizmusunkat, addigra vállalkozásra kárhoztatott gyermekeink családottan kéri rajtunk, tőlünk számon azt, ami hiányzik az életükből. Az öntevékeny, kreatív együttlét, együttgondolkodás az alkotás, a teremtés, a közösségi lét örömeit. A nagyobb létszámú találkozóknak ugyanis nem nagyon van helye a Nap alatt a napfény városában. A mi gyerekeink, a város idősei, de középkorú polgárai sem tehetik meg, hogy garden-partyt rendezzenek saját villájuk kertjében. Ha egy kollektív névnapot, szakmai összejövetelt akarnak rendezni, valahol helyet kell találni hozzá. Kulturált találkozóhelyek nélkül pedig nem csoda, ha a kocsmá, vagy valamely célra nem alkalmas hely kínálkozik csupán. S talán nem hiszi az avatatlan, de egy művelődési ház nem kell föltétlenül közpénznyelő automataként működtetni. Ahol a civil polgár saját szenvedélyének, szórakozásának, netán konkrét hasznát is létrehozó tevékenységének hódol, ott lehet tőle belépőt, teremléti, használati és egyéb díjat kérni. Ugyanis a művelődési ház nem szociális létesítmény. Igaz, itt a honpolgár nem márkában fizet, mint a kaszinóban, de hát Istenem... Ha jól tudom, a forint is használatban van még e világvárosban.

Visszatérve a Bartókhoz, nem tudom hol pihen a Schilling-féle bérleti díj, hogy őszinte legyek, nem is nagyon érdekel. Legyen ez a pár millió kárpótlás azért, hogy egy belvárosi épület kulturális célokra „áldoznak” fel. Lényeg, hogy végre induljon meg a ház működése. Sajnos a közgyűlés a ki- és beköltözés határidejét még nem rögzítette. Reméljük, a városatyák mihamarabb eldöntik, mikor foglalhatja el régi helyét az intézmény. A Bartók kollektívájának pedig talán lesz elég tehetsége ahhoz, hogy ennyi várakozás után bebizonyítsa, lehet mi csinálni egy művelődési házban. S hogy egy ilyen ház nemcsak fogyasztja a pénzt, de még tud is valamit hozni a konyhára. Nota bene: nem ez a dolga. Dániában, Svédországban nem. Igaz, ott jól működő kaszinók vannak.

Pacsika Emília

■ Új film

Dennis, a komisz

Főszereplők: Mason Gamble, Walter Matthau, Christopher Lloyd
Rendezte: Nick Castle

Ennél jellemzőbb szót nem is találhattak volna Dennisre, mint komisz. Mert egyben melegsívű és érdeklődő, csak néhány napra. És elszabadul a pokol.
A pokol szó itt túlzás, mert inkább egy kedves történetet látunk, amelyben a zsörtölődő öregúr végül szívébe zárja Dennis-t. A film szerencsénkre nem csap át túlzásokba, a szokásos amerikanizmusba, bár meglehetősen amerikai a mesevilága. Igazán jó szórakozást ígér kicsiknek és nagyobbaknak, és talán az is elneveti magát rajta, akinek nincs szája.

Podmaniczky Szilárd

■ *Úgy szól a fáma, hogy egy konferencián strukturális módszerrel elemezte Kádár János beszédeit, ezért „kezdt el” adjunktus maradni.*

– Ez nem épp így történt. Volt 1972-ben a fonetikai társaságnak egy konferenciája, ahol kiejtési kérdésekről esett szó. A társaság maga kért fel hozzászólásra, tehát nem magamtól jelentkeztem. Az volt a gondolatmenetem, hogy kik hatnak a tömegekre. Akárki? Egy rossz tévémondó? Egy riportalan? Nem. Az hat, akinek akkor és ott tekintélye van. Kádárnak pedig tekintélye volt, ezért elemeztem az ő szövegét. Csak meg kellett nézni, mikor az ifjú KISZ-vezetők megjöttek egy-egy tanfolyamról, a kádári hangot utánozták. Ebben semmiféle strukturalizmus nem volt. Csak tények. Tények és annak a kiprovakálása, hogy a szegedi sztalinisták mit fognak hozzá szólni. Hát szóltak. Egyik drága kollégám a férjével együtt zokogva rohantak a pártbizottságra, hogy megsértettem Kádár Jánost, tenni kell valamit. Tettek is azonnal. Behívtak: fenyegetések, fegyelmi tárgyalás a tanszéken. Végül az lett, hogy küldjék be a szöveget a Kádár-irodába, nézze meg ő. Az már csak szállongó hír, hogy meg is nézte és egykedvűen azt mondta rá, „mit csináljak?”.

■ *Nem volt kíváncsi rá, mi lett a szöveg sorsa?*

– Hogyan nézhettem volna utána? Én, a pártion kívüli? Akkor pártion kívüli voltam, csak most két éve vagyok az MSZP tagja. Nagy Imre pártjának voltam három évig, ötvenhat október negyedikéig tagja. Titokban léptem be, az egyetemi káderlapomon is az szerepelt, hogy szorgalmas pártionkívüli ember. November 4-én aztán nem kiléptem, mert arra nem volt mód, hanem összetéptem a pártkönyvet és lehúztam a vécebe.

■ *Mi történt a Kádár-ügy után a főiskolán?*

– Természetesen prémiumokat, előléptetést nem kaptam. Úgy kerültem oda, mint ad-

■ *Vízkereszt napjához közeledve egyre több karácsonyfa leli halálát az ablakokból kiröpülve, az utca porában. És ez még a jobbk eset, mert ha valahol nyílik egy ablak, és kitéremkedik belőle szegény fenyőfa valamelyik vége, jobb, ha azonnal fedezékbe vonulunk, mert nem tudhatjuk, hol leszen a becsapódás helye (a fejünkön például). Az ügyesebb célbadobók jó találati aránnyal dicsekedhetnek a közelben parkoló gépkocsik kilövését illetően, a játszótéri gyerekeknek pedig jó mulatság futás közben maguk után hurcolni a száraz ágakat.*

A Szegedi Városgazdálkodási Vállalat viszont igyekszik összegyűjteni az utcára került fenyőket. A parkfenntartók hétfőtől járká a várost, és elszállítják a fákat. De nem csupán egyszerű hulladékgyűjtésről van szó, hiszen tavaly ilyenkor már találkozhattunk a VGV nyesedküző-gépével, amely – megtakarítva a szállítási költségeket nagy részét – a helyszínen darabolja össze a fenyőket.

Újszegeden már munkába is állt a szecsakázógép, s az apróra vágott faanyagot a VGV körtöltésen túli telepére szállítják,

Vigyázzon, én marxista vagyok!

Születésnap beszélgetés Török Gábor nyelvessel

Fotó: Révész Róbert

Ma 65 esztendő dr. Török Gábor nyelvész. Ha az ember könyveit és tanulmányait számolja, valahol 150-nél áll meg pihenni egy keveset. Furcsa lenne a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola egykori József Attila szaktekin-télyéről kimondani, hogy adjunktus. Pedig adjunktusként megismerült nyugdíjba, fegyelmik és munkaügyi perek után. Nyughatatlanul gondolkodó egyéniség, akinek Kádár-rendszerbeli „illetlen” tetteiről legendák keringenek. Talán mindenét kétségbe vonták már, csak szakértelmét nem. Születésnap beszélgetésünket is egy figyelemzetéssel kezdte: vigyázzon, én marxista vagyok.

junktus és a nyugdíjazásomig az is maradtam. Én megalázkodni sem ennek, sem annak a rendszernek nem voltam hajlandó. Később egykori főiskolai barátaim segítettek, biztattak, így szereztem kandidátusi és nagydoktori címet. Békési Imre vezetése alatt rehabilitált a főiskola.

■ *Ön, mint bevallottan marxista irányultságú ember, hogyan élte meg a szintén marxista irányultságú rendszer visszaéléseit?*

– Az a rendszer nem volt marxista. A sztalinizmus nem marxizmus...

■ *A Kádár-rendszerre gondolok.*

– A neosztalinizmus sem marxizmus. Sztalinizmus, neosztalinizmus, posztstalinizmus, nevezük akárhogy, éppolyan ellenszenves számomra, mint a fasizmus.

■ *A mai szocialistákban mit lát?*

– Azt, hogy nincs köztük marxista, vagy alig van. Horn marxista? Szűrös Mátyás az? Sajnos nem. Én a bal szélén vagyok, csak az előbb mondtak miatt nem akarok a Munkáspárthoz állni. A szociáldemokraták talán igen. Úgy olasz módra.

■ *Mi a véleménye arról, hogy az emberek a Kádár-rendszer anyagi biztonságát után nosztalgiáznak?*

– Azt ugye tudjuk, hogy mi-ből volt anyagi biztonság. Relative nekem is, pedig hát én egyike voltam a legrosszabbul fizetett oktatóknak. Bennem nincs nosztalgia. Ott is fenébe rúgtak, itt is, miért lenne. Tudja miért nosztalgiáznék? Azért, hogy ma Jókait és Mikszáthot 30-40 forintért olvas-

hassak. Nézze meg a diák-könyvtárat, mennyibe kerülnek. Szerintem a kultúrára, a művelődésre igenis hatalmas szóval úgy kellene elosztani a pénzt, ahogy az a közösségnek kell. Nem az aczéli kultúrpolitikát, hanem egy másik, közösségi művelődéspolitikát várok vissza. Ne a szovjet írókat adják ki kétszer-háromszor, hanem a klasszikusokat. Ezt visszaszámolom. Nem visszaszámolom: visszakövetem. Adják ki per-sze a Bibliát is, az is három-negyszáz forintba kerül ma. Ne egyféle tankönyv legyen. Legyen több. De a tanácsköztársaság történetét írják meg becsületesen. Ugyanígy nagyon utálnám, ha Zadravec utca keletkezne Szegeden. Még Prohászka utcát sem látnék szívesen. Szent Ferencet igen, ő nekem való szent volt.

■ *Hol ér csúcsra a nyelvész munkája?*

– Az az állítás, hogy a dolgok érlelődésükre egyszerre pattannak ki sokak fejéből, igaz. Én később megismertem Hankiss Elemért, de nem az ő hatására csináltam, amit csináltam. Fónagy Ivánt viszont valóban mesteremnek tekintem. Tehát azt, hogy én Hankiss tanítványa vagyok, azt nem fogadom el. A líra: logika című könyvem 1967-ben, egy évvel hamarabb jelent meg, mint az ő könyve, a Népdaltól az abszurd drámáig. Annak nagyobb volt a híre, de mindkettő elfogyott, s ma már a könyvtárakból is kilopkodják. Tudtam, hogy egzaktul kell fogalmazni, bizonyítani kell és nemcsak feltevést tenni. Ebből a látásmódból következett, hogy a versszerkezeteket kritizálva egy sor stilisztikai jelenségről először tehettem említést. A drámai konfliktusjelleg versbéli formáinak kimutatása, ez az én találmányom. Ha dicsekedni akarnék, azt mondanám, ez fog belőlem fennmaradni.

Panek József

Fotó: Révész Róbert

■ Hordjuk egy kupacba!

Fölaprított fenyőfák

ahol komposztot készítenek belőle. Ezt parképtésben, valamint – talajtakaróként – fásításnál is hasznosítják.

A parkfenntartásért felelős

szakemberek a lakosság segítségére is számítanak: azt kéri, hogy a szemétygyűjtő edények mellé tegyék a fenyőket. Nem kell viszont bántani azokat a

kupacokat, amelyeket a VGV emberei raktak össze, mert éppen a szállítást, illetve az összegyűjtést készítették így elő.

Ny. P.